

ЩЕ РАЗ ПРО “ВИЗНАЧЕННЯ СТАВОК І КАТЕГОРІЙ (ШКАЛИ) ПРИБУТКОВОГО ПОДАТКУ З ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ”¹

Хоч стаття “Визначення ставок і категорій (шкали) прибуткового податку з громадян в Україні” була написана Н. Лещенко та Дж. Тісеном менше двох місяців тому, до неї вже можна зробити істотні доповнення. Міністерство фінансів нещодавно оприлюднило проект закону “Про оподаткування доходів фізичних осіб”, який має замінити діючий закон про прибутковий податок з громадян (ППГ). У цьому законопроекті пропонується замінити нинішні п’ять ставок та категорій на такі три:

Категорія	Максимальний річний дохід	Ставка	Податковий кредит
1	4 800	10%	28,8
2	120 000	15%	28,8
3	Нема максимуму	20%	

Крім цих трьох категорій, пропонується запровадити податковий кредит для осіб з низьким рівнем доходу, який надаватиметься всім громадянам з доходом, що відповідає двом нижнім категоріям. Обсяг щорічного кредиту еквівалентний 0,6 відсотка максимального доходу найнижчої категорії в місяці січні (400 грн), помноженому на дванадцять.

Застосовуючи методи, описані в статті Н. Лещенко та Дж. Тісена, ми можемо змоделювати характеристики ставок та категорій, визначених у цьому законопроекті, що впливають на доходи бюджету та розподіл податкового тягаря. З метою оцінки законодавчої пропозиції, ми застосовуємо три критерії:

1. В результаті реалізації пропозиції податкові зобов’язання платників з низьким рівнем доходу мають істотно скоротитися. Таке послаблення податкового тягаря має торкнутися трьох децилів з найнижчим рівнем доходів.
2. В результаті реалізації пропозиції податкові зобов’язання платників з високим рівнем доходу мають істотно знизитися. Попри те, що така політика є соціально регресивною, вона, як правило, веде до збільшення заощаджень і стимулює розвиток підприємництва. Таке послаблення податкового тягаря має торкнутися трьох децилів з найвищим рівнем доходів.
3. В результаті реалізації пропозиції викривлення системи міжбюджетних трансфертів між державним та місцевими бюджетами мають бути зведені до мінімуму².

“Добрим” варіантів політики, які відповідали б цим критеріям і, водночас, забезпечували б істотні надходження бюджету, необхідні для здійсненню бюджетних видатків, небагато. Виходячи з аналізу, описаного в статті Н. Лещенко та Дж. Тісена, запропоновані в законопроекті ставки ми можемо порівняти з пропозицією, котра в згаданій статті була позначена як “друга пропозиція з податку з єдиною ставкою”. В результаті реалізації обох названих пропозицій сума доходів бюджету буде приблизно однаковою. Однак при тому, що

¹ Автор – Джон Тісен, Проект підтримки економічної та фіскальної реформи, що здійснюється компанією Development Alternatives, Inc. (DAI) за підтримки Агенції США з міжнародного розвитку (USAID).

² В основі системи трансфертів з державного бюджету до місцевих лежить відносна податкоспроможність. Якщо в результаті введення в дію нового закону в розподілі доходного потенціалу відбудуться зміни, формула розподілу трансфертів потребуватиме перегляду. Оскільки такі зміни в міжбюджетних відносинах пов’язані з проблемами, було б доцільно, по можливості, уникнути такого перерозподілу.

податки з єдиною ставкою загалом відкидаються як регресивні, результати моделювання застосування другої пропозиції з податку з єдиною ставкою показує, що вплив реалізації цієї пропозиції за всіма трьома критеріями, мав би кращі наслідки порівняно з пропонованим у законопроекті, що розглядається³. Результати порівняння пропозицій у розрізі децилів доходів представлені в таблиці “Порівняння другої пропозиції з податку з єдиною ставкою з пропозицією законопроекту “Про оподаткування доходів фізичних осіб””.

**Порівняння другої пропозиції з податку з єдиною ставкою з пропозицією законопроекту
“Про оподаткування доходів фізичних осіб”**

Вплив зміни шкали оподаткування на обсяг зобов'язань у розрізі децилів

	Друга пропозиція з податку з єдиною ставкою	Пропозиція законопроекту “Про оподаткування доходів фізичних осіб”	Відхилення	Відхилення, %
Дециль 1	33 886	27 109	-6777	-20,0%
Дециль 2	106 808	85 447	-21362	-20,0%
Дециль 3	188 891	151 112	-37778	-20,0%
Дециль 4	282 774	226 220	-56555	-20,0%
Дециль 5	392 442	313 953	-78488	-20,0%
Дециль 6	524 316	419 520	-104796	-20,0%
Дециль 7	689 798	590 668	-99130	-14,4%
Дециль 8	912 338	857 716	-54622	-6,0%
Дециль 9	1 255 012	1 268 924	13912	1,1%
Дециль 10	2 161 899	2 357 188	195290	9,0%
Всього	6 548 164	6 297 857	-250307	-3,8%

Вплив запровадження податкової знижки для малозабезпечених осіб на обсяг зобов'язань у розрізі децилів

	Друга пропозиція з податку з єдиною ставкою	Пропозиція законопроекту “Про оподаткування доходів фізичних осіб”	Відхилення	Відхилення, %
Дециль 1	33 886	20 860	-13026	-38,4%
Дециль 2	71 096	28 451	-42645	-60,0%
Дециль 3	71 127	28 451	-42676	-60,0%
Дециль 4	71 127	28 451	-42676	-60,0%
Дециль 5	71 127	28 451	-42676	-60,0%
Дециль 6	71 127	28 451	-42676	-60,0%
Дециль 7	71 127	28 451	-42676	-60,0%
Дециль 8	71 127	28 451	-42676	-60,0%
Дециль 9	71 127	28 451	-42676	-60,0%
Дециль 10	71 127	28 451	-42676	-60,0%
Всього	673 998	276 917	-397081	-58,9%

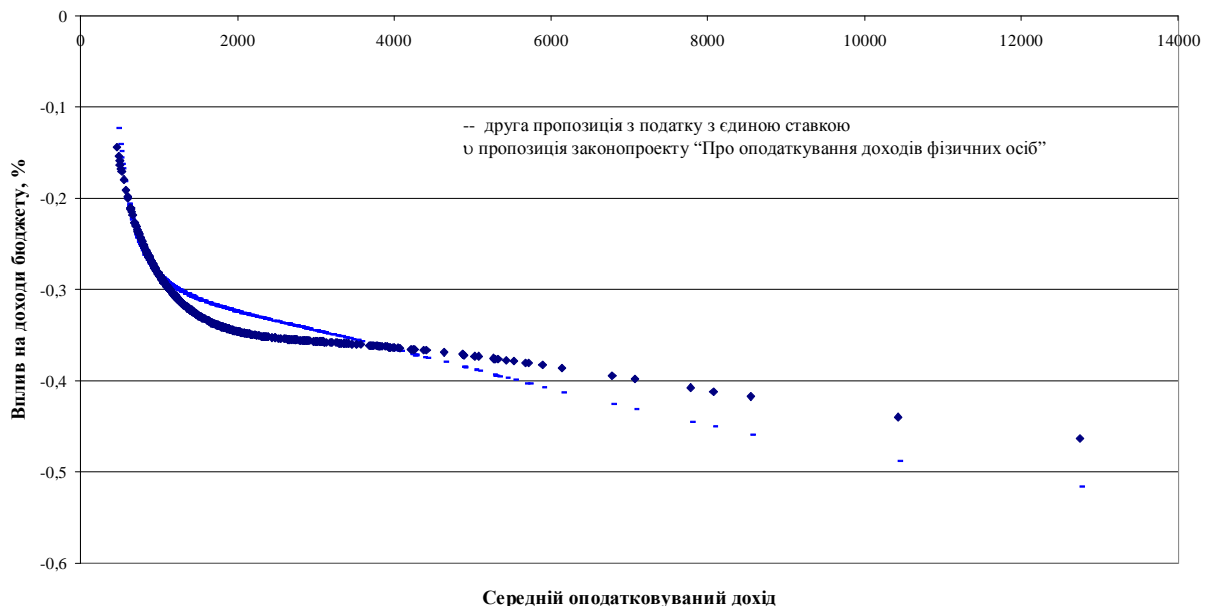
Сукупний вплив на обсяг зобов'язань у розрізі децилів

	Друга пропозиція з податку з єдиною ставкою	Пропозиція законопроекту “Про оподаткування доходів фізичних осіб”	Відхилення	Відхилення, %
Дециль 1	-	6 249	6249	0,0%
Дециль 2	35 712	56 996	21283	59,6%
Дециль 3	117 764	122 662	4898	4,2%
Дециль 4	211 647	197 769	-13879	-6,6%
Дециль 5	321 315	285 503	-35812	-11,1%
Дециль 6	453 189	391 069	-62120	-13,7%
Дециль 7	618 671	562 217	-56454	-9,1%
Дециль 8	841 211	829 265	-11946	-1,4%
Дециль 9	1 183 885	1 240 474	56589	4,8%
Дециль 10	2 090 772	2 328 738	237966	11,4%
Всього	5 874 166	6 020 940	146774	2,5%

³ Зауважимо, що ми оцінюємо лише вплив ставок, категорій та податкового кредиту для осіб з низьким рівнем доходу. Інші законодавчі зміни, зокрема, зміни бази оподаткування, також позначаються на характеристиках цих пропозицій, пов'язаних із розподілом податкового тягаря.

Таблиця складається з трьох частин. У першій частині визначено вплив різних ставок та категорій на доходи. У другій частині таблиці порівнюються податкові знижки для осіб з низьким рівнем доходу. Друга пропозиція з податку з єдиною ставкою забезпечує значно більший захист для осіб з низьким достатком (річний кредит – 72 грн), що становить податкову знижку для більшості платників податку, на 60 відсотків більшу, ніж у випадку пропонованого законопроекту. В останній частині таблиці показано сукупний вплив цих двох факторів. Як можна бачити, в плані доходного потенціалу ці дві пропозиції відрізняються між собою на 2,5 відсотка. Однак у плані впливу на розподіл податкового тягаря вони відрізняються суттєво. Аналізуючи сукупний вплив, ми бачимо, що пропозиція, яка міститься в законопроекті, що розглядається, посилює податковий тягар на три децилі з найнижчим рівнем доходу. Крім того, вона збільшує податковий тягар і на три децилі з найвищим рівнем доходу. Ці два ефекти суперечать першим двом із окреслених вище цілей, а саме цілям полегшення податкового тягаря, який припадає на класи з найнижчим та найвищим рівнем доходів.

Вплив на регіони: друга пропозиція з податку з єдиною ставкою в порівнянні з пропозицією законопроекту “Про оподаткування доходів фізичних осіб”

Аналіз регіонального розподілу змін у податкових зобов'язаннях також дає цікаві результати. Як можна бачити з малюнку “Вплив на регіони: друга пропозиція з податку з єдиною ставкою в порівнянні з пропозицією законопроекту “Про оподаткування доходів фізичних осіб””, вплив обох пропозицій на доходну частину бюджету варіює в широких межах – від 10 відсотків до понад 45 відсотків. В обох випадках, як і можна було очікувати, результуюче скорочення податкового зобов'язання залежить від середнього оподаткованого доходу в регіоні. В менш забезпечених регіонах скорочення зобов'язання, пов'язане із зниженням найбільшої маржинальної ставки оподаткування, буде меншим. Хоч цей розподіл може видатися “справедливим” у тому сенсі, що в малозабезпечених регіонах відбувається менше скорочення зобов'язань, ці результати суперечать сформульованій на початку цілі однакового підходу до всіх регіонів. У разі ухвалення будь-якої із цих двох пропозицій доведеться істотною мірою переглядати формулу, що застосовується для розподілу субсидій між регіональними органами влади.